PLANI PËR MENAXHIMIN E PUNËVE PËR TRASHËGIMINË KULTURORE PËR PROJEKTIN RESTAURIMI DHE ADAPTIMI I PALLATIT TË OFICERËVE NË KOMUNËN E MANASTIRIT

KOMUNA

MANASTIR

Manastir,
18.03.2019

- Hyrje dhe informacione

Projekti i konkurrueshmërisë lokale dhe rajonale (PKLR) është një investimkatërvjeçar i mbështetur nga Bashkimi Evropian dhe përdor IPA 2fondet dhe ka për qëllim konkurrencën dhe inovacionin në Maqedoni. PKLR menaxhohet si Fond Hybrid Trust dhe përbëhet nga katër komponentë, dhe është i zbatuar nga Banka Botërore dhe Qeveria e Maqedonisë. Projekti do tësigurojëinvestimefinanciaredhendërtimtëkapacitetevepërtëmbështeturrritjensektoriale, investimetnëdestinacionedhezhvillimin e njëdestinacionispecifik.

Në nivel rajonal dhe lokal, Projekti do të mbështesë destinacionet turistike të zgjedhura në shtetin përmes kombinimin të mbështetjes teknike me qëllim të përmirësohet menaxhimi i destinacionit, investimet në infrastrukturë dhe investimet në inovacione. Investimet do të realizohen përmes një skeme grantesh për anët e prekura të turizmit rajonal siç janë komunat, institucionet, OJQ-të dhe sektori privat.

Plani për menaxhimin e trashëgimisë kulturore është pjesë e Planit për menaxhimin me mjedisin jetësor dhe aspektet sociale (PMMAS) e cila ishte përgatitur për aktivitetet të parashikuara në kuadër të projektit "Restaurimi dhe adaptimi i Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом)** në Manastir." PMMAS është një përshkrim të projektit, detajet teknike, qëllimi dhe lokacioni, në bazë e të cilave vlerëson rreziqet për jetën dhe mjedisin social dhe rreziqet që lidhen me trashëgimin kulturoretë patundshme. Implementimi i masave zbutëse dhe monitorimi të cilat i identifikojnë rreziqet dhe pyetjet në PMMAS është i detyrueshëm.

Komuna e Manastirit ka përgatitur një projekt për Restaurimin dhe adaptimin e Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом)** në Manastir: Restaurimi i sipërfaqes së plotë dhe ndërtimi i Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом)** në Manastir, përshtatja e Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом)** për qëllim publik, duke zëvendësuar elementet ekzistuese të strukturës arkitekturore të ndërtesës dhe elementet të brendshme. Projekti parashikon përdorimin e materialeve adekuate (malter, trarëve prej druri) për restaurimin dhe rregullimin e hapësirës së brendshme, me ruajtjen e vlerave hapësinore autentike të objektit:

1. Zëvendësimi i zdrukthëtarisë së fasadës me profilet e reja prej druri duke respektuar kushtet për efikasitetin e energjisë

2. Ruajtjadherestaurimiisipërfaqevetëfasadës

3. Restaurimiibrendshëm me qëllimtëpërcaktuarnëpërputhje me qëllimin e objektitpërngjarjekulturoregjatëgjithëvitit

4. Kryerja e ndriçimittëbrendshëmdhetëjashtëm

Foto 1 Gjendja e tashme e Pallatit të oficerëve në Manastir

Për shkak të gjendjes aktuale të objektit që është në gjendje të degraduar, Komuna e Manastirit parashikon restaurim dhe adaptim komplet. Është planifikuar demontimi i materialeve themelore të ndërtimit (pllakat, pjesë e ndërtimit të çatisë prej druri,mallteri).

Foto 2 Gjendja e tashme e hyrjes së Pallatit të oficerëve në Manastir

Në këtë mënyrë riparimi i konstruksionit të kulmit parashikohet duke vendosur qeramide të rija, materiale izoluese, duke zëvendësuar furnizimin me ujë, instalimin elektrik, furnizimin me gaz etj. Projekti gjithashtu parashikon rregullimin parter në kornizë të projektit

Për riparimin e dritareve dhe dyerve ekzistuese, sipas kushteve për konzervim IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri, parashikon përdorimin e drurit masiv pa nyje të gjallë që ndikojnë në deformimin e drurit. Kur bëhet zdrukthtaria, përqindja e lagështirës në dru nuk duhet të kalojë 11%.

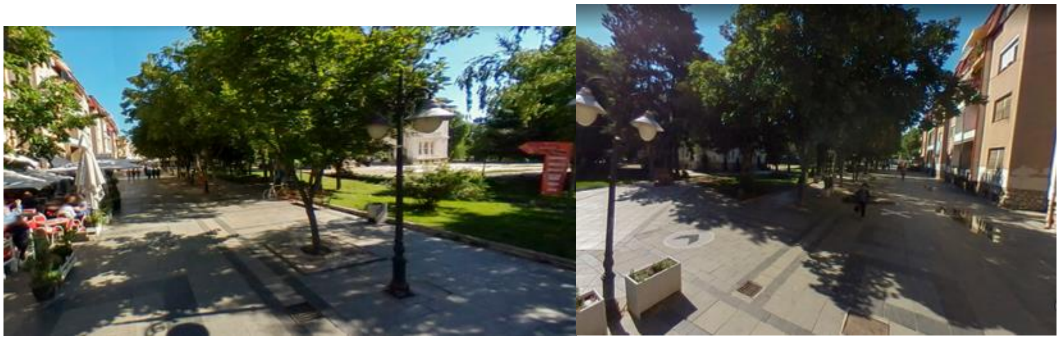

Foto 3 Pamja nga rrethina e afërt e Pallatit të oficerëve në Manastir

Qëllimi i Planit për menaxhimin e trashëgimisë kulturore është mbrojtja, largimi dhe reduktimi i efekteve negative në trashëgiminë kulturore në pajtim me Ligjin për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore të Republikës së Maqedonisë.

- Përfitimet e projektitpërpromovimin e trashëgimisëkulturoredheturizmitnëKomunën e Manastirit

Projektiparashikonruajtjendherinovimin e plastikavesëfasadës, ndrimin e zdrukthëtarisësëfasadës, respektimin e kushtevepëreficiencëtëenergjisë, restaurimin e brendshëm me qëllimtëpërcaktuarnëpërputhje me qëllimintëobjektitpërngjarjekulturoregjatëgjithëvitit.

Ështëparashikuarndrimiizdrukthëtarisësëbrendshmedherestaurimiinyjevesanitare. Kryerja e ndriçimittëritëbrendshëmdhetëjashtëm. Realizimiitermoteknikëspërngrohjedheftohjeadekuate. Bërja e rregullimitpartersipasqëllimitpërrealizimin e ngjarjevedhefunksionevetëdëshiruarakulturoretëtëgjithëndërtesës.

Lokacioni e projektitështënëzonënqendroretëqytetittëManastiritnërr.Sokakuigjerëpn, nënjëzonë e mbrojturkëmbësore e monumentevekulturore. I përkettërësisë urbane e mbrojtur "Bërthama e QytetittëVjetër", dhevetëndërtesaështënjëobjektimbrojturngakategoria e parë. Ndërtesaqëndronnëpjesënqendroretëparcelës, e rrethuar me oborrngaveriu, perëndimidhejugudhedrejtrrugësnëanënlindore, me njësipërfaqetëdobishmeprej 1340m².

Aktivitetet e parashikuarapërrestaurimindheadaptiminpotencialisht do tizvogëlojnëefektet e veprimtariveqëprekinburimetfiziketëpatundshmekulturore. Përkëtoarsye, planiparashikonmbrojtjen, heqjenosezvogëlimin e efektevetëveprimtarivenëburimetkulturorefizikenëpërputhje me LigjinpërMbrojtjen e TrashëgimisëKulturore

- Institucionet përgjegjëse për zbatimin, menaxhimin dhe administrimin e Planit të Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore

Ministria e Kulturës e Republikës së Maqedonisë dhe Instituti për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore si institucion brenda Ministrisë së Kulturës janë përgjegjës për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore të patundshme dhe të tundshme në Maqedoni. Instituti për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore dhe IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri, bashkëpunojnë për ruajtjen dhe zhvillimin e trashëgimisë kulturore, si për sh. Kompetenca për të vepruar në mënyrë legale dhe për të kryer funksione lidhur me ruajtjen dhe aksesin në trashëgiminë kulturore.

Në pajtim me Ligjin për shpalljen ePallatit të oficerëve (**Офицерски дом**) në Manastir si trashëgimi kulturore të kategorisë së parë, është e nevojshme të plotësohen nevojat kulturore, shkencore, arsimore, estetike, ekonomike, turistike dhe nevoja të tjera të qytetarëve. Objekti është një ndërtesë e veçantë individuale e biznesit, e vendosur në zonën qendrore të qytetit, në rr. "Sokaku i gjerë " pn, në pjesën e mbuluar nga PDU për Qendrën 1.

Ajo i përket tërësisë së mbrojtur urbane * Bërthama e vjetër e qytetit *, dhe vetë ndërtesa është një objekt i mbrojtur nga kategoria e parë. Hyrjet janë nga pjesët lindore dhe perëndimore të ndërtesës dhe ndërtesa përmban një bodrum, katin e parë dhe galeri. Ka gjithashtu një hyrje për automjetet në zonën e shërbimit në anën lindore të parcelës, drejt rrugës "Makedonska Falanga".

Ndërtesa e Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом**) në Manastir ka nevojë të sjell dhe miratoj një plan urbanistik për mbrojtjen dhe rregullimin e pozitës së saj, por kjo nuk mund të jetë një problem për realizimin e projektit. Planet urbanistike përgatiten në bazë të kushteve për konzervim të dhëna nga institucionet përgjegjëse për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore , por në periudhën e realizimit projekti nuk mund të ndikojë në aktivitetet e parashikuara.

Komuna e Manastirit do të jetë përgjegjëse për zbatimin e plotë të Restaurimit dhe Adaptimit e Pallatit të oficerëve në Manastir në bashkëpunim me IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri dhe Instituti për mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore në Maqedoni.

Aktivitetet e propozuara në projekt nuk do të shkaktojnë ndonjë ndryshim në gjendjen e trashëgimisë kulturore në zonën e mbrojtur të qytetit të vjetër të Manastirit, sipas parametrave të detajuar për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore në përputhje me kushtet konzervuese të përgatitura posaçërisht.

Përmes aplikimit adekuat të materialeve, Ligji ofron kushte të volitshme për mbijetesën e integruar dhe ruajtjen e vlerave historike dhe kulturore të ndërtesës së Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом**) në Manastir.

Ligji për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore parashikon përgatitjen e bazave mbrojtëse të mbrojtjes si pjesë e dokumentacionit teknik. Kushtet e konzervimit përmbajnë

dokumentacion dhe prezentacione tekstuale, grafike të zonave të mbrojtura dhe sigurojnë informata relevante mbi planifikimin dhe rregullimin e zonës së mbrojtur kulturore.

Në përputhje me Ligjin për Shpalljen e Pallatit të oficerëve (**Офицерски дом)** në Manastir si një trashëgimi kulturore, për çdo aktivitet në objekt, duke përfshirë zëvendësimin e dritareve, dyerve dhe riparimin e zgjidhjes partere, Instituti për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore duhet të jepë pajtim i bazuar në kushtet paraprake të dhëna nga institucionet nacionale.

- Kornizat ligjore dhe institucionale

Mund të aktivizohen disa politika sektoriale për burimet kulturore fizike për zhvillimin e projektit. Më poshtë janë diskutuar ligjet kryesore relevante:

Ligji për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore

Ligji për Ratifikimin e Konventës për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore jointelektuale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 59, datë 12.05.2006)

Ndryshimi dhe Plotësimi e Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 18, datë 25.09.2011

Ndryshimi dhe Plotësimi i Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" Nr. 18, datë 14.02.2011

Ndryshimi dhe Plotësimi e Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 148/2011

Ndryshimi i Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 23/2013

Ndryshimi dhe Plotësimi e Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 164 datë 27.11.2013

Ndryshimi dhe Plotësimi i Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr.38, datë 24.02.2014

Ndryshimi dhe Plotësimi i Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr.44 / 2014

Ndryshimin dhe plotësimi e Ligjit për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 199/14,

Ndryshimi dhe Plotësimi i Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë", nr.154 / 15

Ndryshimi dhe Plotësimi i Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 39/16

Neni 2

Në përputhje me Ligjin për trashëgimi kulturore të Republikës së Maqedonisë , trashëgimia kulturore paraqet vlera e tërësishme materijale me vlerat arheologjike, etnologjike, historike, artistike, urbanistike, socijale dhe vlera tjera, përmbajtje dhe funkcione që kanë vlerë kulturore dhe historike dhe për atë vlerë janë të mbrojtura me ligj. Objekti është si objekt i palëvizshëm i trashëgimisë kulturore.

Ligji për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore paraqet protokol për të gjitha palët e cekura dhe të kyçura në aktivitetet për konzervimin dhe drejtimin me trashëgimin kulturore.

Gjithashtu, Ligji për mbrojtje të trashëgimisë kulturore parashikon edhe pregatitjen e Planit për drejtimin me trashëgimin kulturore i cili duhet të përmbajë masa të propozuara dhe aktivitete për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore si dhe faktorë potencijal dhe reziqe të cilat paraqesin rezik për trashëgiminë kulturore.

Neni4

Paragrafi 1- Qëllimi kryesor i ligjit është të mbrojtje trashëgiminë kulturore në gjendje burimore.

Paragrafi 2 nga neni 4 thotë se sendet e zbuluara gjatë punimeve ndërtimore duhet të dorëzohen deri te institucionet relevante.

Neni 65

Neni 65 nga Ligji për trashëgimi kulturore thotë se ,,nëse gjatë punimeve ndërtimore zbulohen zbulime arheologjike, kontraktori/investitori është i detyruar në afat prej 3 ditësh të dorëzoj raport deri te institucioni përgjegjës në përputhje me Nenin 129 nga Ligji për mbrojtje të trashëgimisë kulturore, Gjithashtu, konstruktori është i detyruar ti ndërprejë të gjitha punimet ndërtimore.

Ligji për trashëgimi kulturore i kategorisë së parë

Nëpërmjet rregullores ligjore është e nevojshme të sigurohen disa kritere për monumentin e kategoris së parë:

- Ruajtje permanente të vlerave historike, artistike, arhitektonike, etnologjike, sociologjike dhe vlera të tjera shkencore si dhe autenciteti, diverziteti, integriteti dhe karakteristikat , funkcionet dhe përmbajtjet tjera.

- diseminimi i diturive për vlerat e saja, domethënia dhe roli nëidentifikimin kulturor.

- plotësimi i nevojave kulturore, shkencore, arsimore, estetike, ekonomike dhe turistike të qytetarëve,

- ndalimi i masave, fenomeneve dhe ndikimeve të cilat mund ta dëmtojnë ose degradojnë.

Pallati i Ushtrisë ose Oficerski dom (Pallati i oficerëve) është monument i kulturës së republikës së Maqedonisë. Ndërtimi i tij ka filluar në vitin 1911 kur drejtues i vilaetit të manastirit ka qenë Abdul Kerim Pasha. Së shpejti pas manastirin e kanë okupuar Luftat Ballkanike dhe Lufta e Parë botërore, dhe objekti ka qenë i përfunduar në vitin 1919.

Objekti Oficerski dom (Pallati i oficerëve) në Manastir si trashëgimi kulturore i kategoris së parë është me interes të përgjithshëm për Republikën e Maqedonisë dhe në përputhje me Ligjin për mbrojtje të trashëgimisë kulturore zotëron **mbrojtje socijale**.

Sipas Nenit 7, paragrafi 5 nga Ligji për mbrojtje të trashëgimisë kulturore detyrohet përdorja e elementeve nga druri në vend të profileve egzistuese të fasadës rrugore nga objekti i trashëgimisë kulturore. gjithashtu, Ligji siguron edhe kushte të volitshme për mbijetesë integrale dhe ruajtje të të dhënave historike dhe kulturore.

1.3.2 OP 4.11 nga Banka Botërore për vlera fizike kulturore

Qëllimi i kësaj procedure është ti mbrojë shtete për shmangjen ose zbutjen të efekteve negative ndaj vlerave kulturore fizike gjatë zhvillimit të projekteve finansiare nga Banka Botërore. Gjithashtu, thuhet se efektet ndaj resurseve kulturore fizike të cilat dalin nga aktivitetet projektuese duke kyçur edhe masat për zbutjen e masave është e nevojshme të meren parashysh edhe legislativa nacionale ose obligimet nga marëveshja ndërkombetare relevante. Paragrafi 9 siguron drejtues për pregatitjen e planeve për drejtimin e resurseve kulturore fizike.

2.0 Qellimi planit

Ky plan është pjesë nga Plani për drejtimin me ambientin jetësor dhe aspektet socijale (PUZHSSA). Roli i tij është të theksohet si trashëgimi kulturore e palëvizshme e cila do drejtohet me qëllim të sigurojë kushte konzervative gjatë zhvillimit eprojektit, posaçërisht gjatë dizajnimit, fazës konstruktive dhe operative.

3.0 Trashëgimia kulturore në vendin nën ndikim

Pallati i Ushtrisë është monument i kulturës së republikës së Maqedonisë. Ndërtimi i tij ka filluar në vitin 1911 kur drejtues i vilaetit të manastirit ka qenë Abdul Kerim Pasha. Së shpejti pas manastirin e kanë okupuar Luftat Ballkanike dhe Lufta e Parë botërore, dhe objekti ka qenë i përfunduar në vitin 1919.

Pamja arhitektonike e objektit është karakteristike për periudhën e istoricizmit në arhitekturën europiane me kuptim të planit, zbukurimit dhe masësë së kompozimit, ashtu që objektit me masa të mëdhaja i janë shfaqur elementet orientale, ose ,,mavare,,. Paraqitja e këtyre elemente në manastir është normale kur bëhet fjalë për objektet të ndërtuara në periudhën e pushtimit turk.

Objekti ka filluar të ndërtohet në vitin 1911 për nevojat e oficerëve turk, por nuk kanë artur ta përfundojnë në kohën e tyre. Koncepti për këtë objekt ka qenë i parashikuar si sintezë e kalasë dhe pallatit. kalaja mund të vërehet në kompozimin e objektit, nëpërmjet të paraqitjes

së ,,kullave,, dhe topeve dekorative, kurse pallati vërehet në grandiciozitetin e vet dhe elegancën, nëpërmjet pllafoneve të larta dhe hapjeve të dritareve.

Dokumenti i parë lidhur me pronësinë dhe mbrojtjen e Pallatit të oficerëve në Manastir ose vetë Oficerski, sjellet në vitin 1993 kur objekti shënohet si pronësi Shtetërore e Republikës së Maqedonisë, kurse konsumator Ministria e mbrojtjes, njësia rajonale në Manastir.

Ministria e mbrojtjes, në janar të vitit 2005 sipsa propozimit të Ministrisë të kulturës me vendim të ri në bazë të Marveshjes për dorëzimin e të drejtës për konsumim, bëhet ndërimi i konsumatorit në vend të Ministrisë për mbrojtje shkruhet Institucioni Nacional Qendra për Kulturë-manastir.

Në vitin 2013 me vendimin e Qeverisë të Republikës së Maqedonisë, Pallati i oficerëve përsëri vihet në funkcion të komunës së Manastirit si konsumator, kurse parku shkruhet si oborr.

Për implementimin e projektit, dokumentacioni i nevojshëm është pregatitur dhe i dorëzuar deri te institucionet përgjegjëse për marjen dhe lejën e aktiviteteve të parashikuara.

3.1. Trashëgimia kulturore fizike e identifikuar

Pallati i oficereve në Manastir është kategorizuar si një **trashëgimi kulturore e kategorisë së parë**. Ligji i Mbrojtjes parandalon aktivitetet dhe efektet që mund të dëmtojnë dhe degradojnë monumentin kulturor dhe siguron ruajtjen e vlerave historike, artistike dhe kulturore. Komuna e Manastirit do të marrë të gjitha masat e nevojshme për të siguruar mbrojtjen e trashëgimisë kulturore. Marrja e masave të nevojshme është me qëllim që të mos vijë deri te dëmtimi i pjesëve të objektit gjatë zbatimit të nën- projektit .

3.2 Mundësi për zbulime arkeologjike gjatë zbatimit të projektit

Neni 6 i Ligjit per Trashëgiminë Kulturore thekson se "nëse gjatë punimeve ndërtimore zbulohen shpikje arkeologjike kontraktuesi / investitori është i obliguar që në afat prej 3 ditësh te paraqesë një raport institucionit përgjegjës në pajtim me nenin 129 të Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore. Gjithashtu, ndërtuesi është i detyruar të ndalojë të gjitha punët ndërtimore

4.0 Masa për largësim, lehtësim dhe zvogëlimi efekteve për trashëgimi kulturore

Për shkak të rezikut nga efektet e mundshme negative ndaj pamjes autentike të objektit në palatin Oficerik(oficerski dom) në Manastir, si që është devijim i Ligjit për mbrojtjen e trashëgimis kulturore nëpërmjet përdorimit i materijaleve ndërtimore i papërshtatshëm me pamjen e objektit, **për largësim, lehtësim dhe zvogëlimi efekteve për trashëgimi kulturore parashikohen masat paraprake:**

Dedukimi në pëlqyshmëri me dokumentacion nga proekti e lejuar nga institucionet përkatëse si që janë: IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri

Ministria e Kulturës (Qendra për trashëgimi kulturore), dhe komuna e Manastirit janë kompetente dhe përgjegjëse.

Përdorimi i drurit përkatës për zdruktharin dhe largimi i profleve ekzistuese të fasadave rrugore për pajtueshmëri me kushtet konzervatorike tëlejuara nga Qendra për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore.

Krijimi i kushteve të volitshme për mirëmbajtjen e integritetit të objektit në pajtueshmëri me kushtet konzevatorike të dhëna nga institucioni kombëtar – Qendra Konzervatorike.

Rregullimi i pamjes, ngjyrës dhe parametrat e tjera të objektittë cilat konzervohen me dokumentacion autentik.

Zbatimi i Planeve për Mjedisin Jetësor, Aspekti social dhe Trashëgimija Kulturore

5.0 Ndërtimi i kapaciteteve /ngritja e ndërgjegjes dhe angazhimi

Të gjithë personat jokompetent, sh. Personeli i angazhuar në projektin, të punsuarit te kontraktori dhe të kyçur në realizimin e projektit duhet të informohen për resurset fiziko kulturore. Stërvitja ka për qëllim tju mundësoj personave jokompetent identifikimin e rreziqeve ndaj resurseve fiziko kulturore, parandalimi i dëmtimit i trashëgimis kulturore, rregjistrimi dhe lajmërimi për secilën trashëgimi kulturore.

6.0 Role dhe obligime specifike

Më poshtë janë sqaruar rolet dhe obligimet për çdo antar i timit për realizimin e projektit.

6.1 Ekspert mbikqyrës për trashëgimi kulturore i nominuar nga ana IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri и Drejtoria për mbrojtjen e trashëgimis kulturore

Komuna e Manastirit do ta angazhoj ekspert mbikqyrës për trashëgimi kulturore i nominuar nga IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri. Ai do të ket kualifikim dhe përvoj përkatëse(i licencuar për punë për trashëgimi kulturore fizike) dhe do të jetë i pranishëm çdo ditë në vendin e ndërtimit . Eksperti mbikqyrës për trashëgimi kulturore do ta shoqëroj kontraktorin dhe fituesin e projektit. (Komuna e Manastirit) gjatë monitorimit e fazës operative. Gjithashtu , ekperti mbikqyrës për trashëgimi kulturore do ti theksoj masat në rrast të gjetjes dhe në kohën e caktuar. Këto masa munden të kyçin:

Konsultime me Institucionin Kombëtar IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri dhe Ministria e Kulturës (Qendra për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore);

Largimi i resurseve kulturo fizike (RKF) duhet të jenë prej rrëndësije:

Kryerja e rrëmimit paraprak në korniza në distancë të caktuar nga vendi i gjetjes;

Vazhdimi ose zvogëlimi i vendit i caktuar nga kontraktorit.

Notimi i dëmtimit në lokacionin kulturor.

Eksperti mbikqyrës për trashëgimi kulturore duhet të siguroj se sjellja e kontraktorit dhe personelit tjetër nuk do të jetë i dëmshëm për resurset kulturore.

6.2. Kontraktor

Zbatimi i këtij Plani për udhëheqjen me trashëgimin kulturore është obligim i kontraktorit. Gjatë kryerjes e punëve ndërtimore në rrast me RKF, kontraktori është i obliguar ti ndaloj aktivitetet ndërtimore dhe ti lajmëroj institucionet përgjegjëse. Gjithashtu, kontraktori është obligueshëm të punoj sipas Ligjit për mbrojtjen e trashëgimis kulturore.

6.3. Përdorës

Në lidhje me ekspertin mbikqyrës për trashëgimi kulturore, zbatimi i masave paraprake do të monitorohen nga ana e përdoruesit – Komuna e Manastirit / inspektorat për punë ndërtimore dhe zyra për zhvillim lokal, si dhe cilët të punsuar janë pjesë nga timi i projektit. Zbatimi i masave do të jetë embikqyrur para fillimit të punëve ndërtimore, gjatë punëve ndërtimore dhenë mbarim të punëve ndërtimore.

8.0. Monitorim dhe lajmërim

Plani për udhëheqjen me trashëgimin kulturore në rrjedhën e realizimit e projektit siguron informacione për aspektet kyçe të projektit për mbrojtjen e trashigimisë kulturore, veçanarisht efekti i projektit dhe masat efektive për zbutësi. Këto informacione i mundësojnë pranuesit dhe Bankës Botërore evaluim në suksesin dhe zbutësinë si pjesë e mbikqyrjes dhe mundëson duke ndërmarrë veprimin e duhur. Për këtë, Plani për udhëheqjen me trashëgimin kulturore **i identifikon qëllimet për mbikqyrje** dhe e përcakton llojin e mbikqyrjes me lidhjen e efekteve të notuara në Raportin për Planin e udhëheqjes së trashëgimisë kulturore dhe masat të përshkruara në të. Veçanarisht, pjesa e mbikqyrjes e Planit për kudhëheqjen e trashëgimisë kulturore mundëson:

a) përshkrim i veçantë i detajeve teknike në masat për mbikqyrje, duke përfshirë parametrat për matje, metodat të cilat duhet të përdoren, frekuencat e matjes , kufijtë për zbulim (ku është përshtatshëm), dhe definimi i kufirit i cilido të signalizojë kërkesë për ndreqje, dhe **b)** procedurat për mbikqyrje dhe raportimi për (dhe) duke siguruar paraqitje e herët e kushtevepër të cilat duhen masa të veçanta shtesë për zbutjen dhe (dhe) duke siguruar informacione për efikasitetin, progresin dhe rezultatet e masave për zbutësim.

Mbikqyrësi për trashëgimi kulturore do të paraqesë raport fillestar të shkurtë dy javë pas fillimit të punëve ndërtimore. Do lajmërojë për angazhimin e ekipit, gjendja e lokacionit edhe për çdo gjë që mund të ketë efekt ose ta ndryshojë realizimin e masave për zbutësi dhe mbikqyrje.

Në fund të çdo muaj, Komuna e Manastirit do të dorzojë në ESP raport të shkurtë për progresin e punëve, duke u koncentruar veçanarisht në çdo problem ose zbatimin e masave në PUTK të cilët kërkojnë masa të veçanta së bashku me harxhimet. Dorëzimi i raportit për PUZHSSA dhe PUTK do të jetë tremujore te ESP. Në rrast mospajtimi, Komuna e Manastirit menjëherë do ta paraqes ESP.

Raporti i miratuar nga ana e kontraktuesi ose Eksperi mbikqyrës për trashëgimi kulturore do të jetë kusht për pagesë e kompletuar për honoraret e miratuara. Që të sigurohet ndikim të veçantë ndaj realizimit të kontraktuesit, në kontratën për punësim do të futet klauzolë e përshtatshme e cila me saktësi do ti paraqesë dënimet në rrast mosrrespektimit e dispozitave kontraktuale për mbrojtjen e mjedisit jetësor, në formë e mospagesës e një pjese të veçantë të pagesës, dhe vlera do të mvaret nga rëndësia e shkeljes së kontratës. Për rraste ekstreme, kontrata do parashikojë dhe kontratë për shkëputje.

9. Shpallje

Plani i përgatitur për udhëheqjen e trashëgimisë kulturore (PUTK)do të jetë pjesë e dokumentacionit për ankand dhe në kontratën me kontraktuesin (së bashku me faturën) i cili do të jetë i detyrueshëm për realizimin e masave paraprake me Planin për zbutësim. Reapizimi i PUTK është i domosdoshëm për kontraktorin.

Autoritteti mbikqyrës i angazhuar nga Komuna e Manastirit /PLRK ESP, ka për detyrë mbikqyrje dhe evaluim për realizimin e masave të parashikuara në kornizat e Planit për mbikqyrje dhe e informon Kontraktorin dhe Zyrën e Projektit PLRK/ Komuna e Manastirit. Komuna e Manastirit do të lajmërojë për gjendjen e mjedisit jetësor dhe trashëgimin kulturore dhe për realizimin e masave për zbutësim dhe mbikqyrje në raportet e rradhës për nën-projektin dhe në raportin e veçantë për realizimin e PUTK (nëse nuk është ndryshe në kontratë me Ekspertin për trashëgimi kulturore/ mjedis jetësor, mitratuar nga Specialisti i BB për ,mjedis jetësor. Në pëlqim me PUMJ, ky PUTK duhet publikisht të konsullotohet para miratimit final e nën -grantit. Pasi PUTK është miratuar nga eksperti i ESP dhe Specialisti nga Banka Botërore, do të jetë shfaqur në veb faqen e ESP (KVZPEP), Agencioni për promovim dhe përkrahje të turizmit dhe në veb faqen e Komunës së Manastirit ku do të jetë në dispozicion për debatë publike së pakti 14 ditë. Forma fillestare do të jetë në dispozicion në ESP dhe Komuna e Manastirit nga fundi i periudhës për kunsulltime. Aktivisht, aplikuesi do informojë dhe do ti thëresë anët përkatëse duke ndërhyrë edhe OJ lokale, komunitetet e perekura edhe me mjete përkatëse. Komentet e rëndësishme si dhe komentet nga debati publik do të përfshihen në versionin përfundimtar të PUTK dhe do të përfshihen në Raportin e Debatit Publik dhe do të jenë pjesë e versionit përfundimtar të PUTK.

PUTK duhet të përkthehen publikisht në anglisht, maqedonisht dhe shqip. Zbatimi i Planit të menaxhimit mjedisin jetësor dhe social dhe PUTK do të sigurojnë ndërmarrjen në kohë të masave të propozuara dhe do të kontribojnë në zbatimin e aktiviteteve të projektit pa ndonjë ndikim të rëndësishëm në mjedisin jetësor apo trashëgimi kulturore.

PLANI PËR UDHËHEQJEN ME TRASHËGIMIN KULTURORE-Komuna e Manastirit

Aktivitete	*Efektet e pritura* *Expected Impact*	*Masat e sugjeruara zbutëse* *Proposed Measure for Mitigation*	Përgjegjësia për zbatimin e masës lehtësuese	Periudha për zbatimin e masës lehtësuese
Periudha para konstruimit/ periudha e dizajnimit				
Përgatitja e dokumentacionit teknik	Heqja e efekteve dhe rreziqeve mbi trashëgiminë kulturore (TK)	• Dokumantacioni proektues i pregatitur në pëlqim me rregulloren relevante për trashëgimi kulturore, Ligjin për mbrojtje të trashëgimis kulturore • Dorëzimi i dokumentacionit proektues dhe përvetsim i mendimit dhe lejimin nga institucionet relevante si që janë Drejtoria për mbrojtje dhe trashëgimi kulturore Shkup, Ministria për Kulturë para fillimit të punimeve ndërtimore	Komuna eManastirit Drejtoria për mbrojtje të trashëgimis kulturore Shkup, Ministria e Kulturës	Para fillimit të furnizimit publik
Përgatitja e kushteve konzervatorike	Heqja e efekteve dhe rreziqeve mbi trashëgiminë kulturore TK	Paraqitjen e dokumentacionit të projektit në Zyrën për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore Shkup dhe institucioneve të tjera përgjegjëse sipas legjislacionit (p.sh. Ministria e Kulturës), e përgatitur në pajtim me kushtet të Lejuara Konservatore me Vendimin RP 08-725 prej 20.09.2016 të cilat janë: 1. Ky vendim përcakton kushtet mbrojtëse dhe konservuese për objektin e Shtëpisë së Oficerëve të Manastirit , ndërsa të përgatitur nga IK Enti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeu I Manastiri, akt nr. 08-525/2 prej 25.08.2016. 2. Masat për mbrojtje të menjëhershme të ndërtesës së Shtëpisë së Oficerave të Manastirit duhet të kryhen në përputhje me kushtet të ruajtjes konseravore në vijim. - Mirëmbajtja aktuale, adaptimi dhe zbatimi i objektit lejohet. 3. Shpenzimet e kryerjes së kushteve mbrojtëse konservatore mbrojtëse i merr përsipër investitori.	Komuna e Manastirit	Para fillimit të furnizimit publik

		4. Kushtet e ruajtjes konservatore të nenin 1 të këtij vendimi përbëjnë bazën për përgatitjen e një projekti të ardhëshëm ose projekt bazë		
Fitimi me miratim	Heqja e efekteve dhe rreziqeve mbi trashëgiminë kulturore	Kushtet e dhëna me miratim janë të përfshira në dokumentacionin e tenderit dhe janë pjesë e Planit të Mbrojtjes së Trashëgimisë Kulturore (PSIP) dhe janë kusht për hartimin e dokumentacionit të projektit: Vendimi UP 08-725 nga 20.09.2016. Shkup për dhënien e kushteve për mbrojtje dhe konceptim. Për më tepër, ne konfirmojmë që kërkesat dhe kushtet e deklaruara konsiderohen si pjesë integrale e projektit, të miratuar nga Drejtoria për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore Shkup, me vendimin UP nr. 08-154, datë 01.03.2018. Shkup dhe vendim efektiv për ruajtje Nr. 08-2002 / 2 nga 04.06.2013	Komuna e Manastirit	Para fillimit të furnizimit publik
Fitimi me leje	Heqja e efekteve dhe rreziqeve mbi trashëgiminë kulturore (TK)	• Kushtet e konservimit të përfshira në prokurimin publik janë pjesë e PUKN	Komuna eManastirit (LRCP)	Para fillimit të furnizimit publik
Fitimi me leje	Ndikon (TN)	Kontraktori i përzgjedhur është i licencuar dhe i autorizuar për të punuar mbi trashëgiminë kulturore në përputhje me legjislacionin kombëtar	Komuna eManastirit (LRCP)	Para fillimit të furnizimit publik
Ruajtje	Ndikon (TN)	Gjendja aktuale dhe elementet e rëndësishme arkitekturore dhe teknike me detaje do të dokumentohen (përfshirë parkun	Komuna eManastirit (LRCP)	Para fillimit të furnizimit publik
Faza eaktiviteteve ndërtimore				
Kushtet të thjeshta	Efektet negative të mundshme në dukjen autentike Pallati i Oficerëve:	Krijimi i kushteve të favorshme për qëndrueshmërinë e integritetit të objektit	Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës	Gjatë zbatimit të aktiviteteve

	Devijimi nga Akti i Ndërtimit Devijimi nga masat për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore Përdorimi i materialit të papërshtatshëm me pamjen e objektit	• Përdorimi i drurit të përshtatshëm për zdrukthtari, në përputhje me rregullimin dhe miratimin. • Respektimi i rregulloreve kombëtare dhe lokale mbi trashëgiminë kulturoreinterpretues Autoriteti Mbikëqyrës		
Mundësia e rikthimitShmangia e efekteve dhe rreziqeve në KN	Shmangia e efekteve dhe rreziqeve në TK	Në rast të gjetjeve arkeologjike, institucionet duhet të ndalojnë menjëherë institucionet përgjegjëse (Ministria e Kulturës, Zyra për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore në Shkup, Muzeu i Manastirit) brenda pak orësh, duke respektuar procedurat kombëtare (Ligji për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore) .	Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës	Gjatë zbatimit në periudhën e punimeve ndërtimore
Kushte të thjeshta		Rregullimi i pamjen, ngjyrës dhe parametrat e tjerë për objektin që rruhet me dokumentacionin ekzistues autentik		
Stërvitje		Të gjithë njerëzit joprofesionistë, p.sh. personeli i angazhuar në projekt, punonjësit e kontraktorit do të marrin trajnime të përshtatshme për burimet kulturore fizike		
1.Riparimi (riparimi) i dritareve dhe dyerve sipas një projekti të miratuar			Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës Administrata Komunale Ministria e Kulturës	
2.Intervenim i instalimeve	Është e nevojshme të përshtatet dinamika e instalimit të instalimeve heterogjene sipas një orari të caktuar	Për shkak të kompleksitetit të instalimeve dhe performancës në faza, është e mundur që të krijohet një situatë e performancës së menjëhershme dhe mbivendosje të menjëhershme, gjë që kërkon realizim të kujdesshëm të mbikëqyrjes dhe zbatimit të duhur të projekteve.	Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës Administrata Komunale Ministria e Kulturës	
3.Dorëzimi i lëndëve të para dhe pajisjeve	Dorëzimi i lëndëve të para dhe pajisjeve nuk duhet të shqetësojë ritmin dhe rendin e fazave të ndryshme	Përcaktimi i një sistemi për konfirmimin paraprak të cilësisë dhe besueshmërisë së pajisjeve dhe lëndëve të para	Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës	

			Administrata Komunale Ministria e Kulturës	
4. Ruajtja e pjesëve dhe ndërtimi i fasadës dhe çatisë	Dorëzimi i lëndëve të para dhe pajisjeve nuk duhet të shqetësojë ritmin dhe rendin e fazave të ndryshme	Përcaktimi i një sistemi për konfirmimin paraprak të cilësisë dhe besueshmërisë së pajisjeve dhe lëndëve të para	Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës Administrata Komunale Ministria e Kulturës	
5. Sanim i enterierit	Dorëzimi i lëndëve të para dhe pajisjeve nuk duhet të shqetësojë ritmin dhe rendin e fazave të ndryshme	Përcaktimi i një sistemi për konfirmimin paraprak të cilësisë dhe besueshmërisë së pajisjeve dhe lëndëve të para	Kontraktues Autoriteti Mbikëqyrës Administrata Komunale Ministria e Kulturës	

MONITORIMI I PLANIT PËR MENAXHIMIN E TRASHËGIMISË KULTURORE - Komuna e Manastirit

Faza e ndërtimit				
kush	**ku**	**si**	**kur**	**Prej kujt**
Duhet të monitorohet parametri?	Duhet të monitorohet ky parametër ?	Ky parametër duhet të monitorohet (i cili duhet të matet gjithashtu	Duhet të monitorohet ky parametër (koha dhe frekuenca)?	Duhet të monitorohet ky parametër (përgjegjësi)?
1. Zbatimi i një rregulloreje për ndërtimin në zonat e mbrojtura	Vend ndërtimiKontrolli vizual i dokumentacionit	Kontrolli vizual i dokumentacionit	Në fillim dhe gjatë aktiviteteve të projektit	Mbikqyrës Komuna e Manastirit
2.Masat për mbrojtjen e zonave kulturore	Vend ndërtim	Kontrolli vizual	Çdo ditë pune gjatë aktiviteteve të punës	Mbikqyrës Komuna e Manastirit
3.Demontimi dhe instalimi i dritareve të reja dhe masave të kthimit-zbatimit të përcaktuara në planin e menaxhimit, të aprovuara dhe të kushteve	Vend ndërtim	Kontrolli vizual i dokumentacionit	Dritare dhe dyer pas instalimit	Mbikqyrës Komuna e Manastirit
4.Restaurimi dhe përshtatja e konceptit arkitektonik dhe e brendshme sipas masave të përcaktuara në plan, të aprovuara dhe të kushteve	Vend ndërtim	Kontrolli vizual i dokumentacionit	Në fillim të aktiviteteve të rehabilitimit dhe gjatë aktiviteteve	Mbikqyrës Komuna e Manastirit
Fazat operative:				
–Komuna e Manastirit, në bashkëpunim me Zyrën për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore, Shkup, është e detyruar të ndjekë aktivitetet e detajuara në këtë projekt. Ajo gjithashtu vepron në përputhje me aktin për shpalljen e Pallatit të Oficerve të Manastirit për një trashëgimi kulturore të mbrojtur, mbrojtjen e bërthamës së vjetër kulturore të Shirok Sokak dhe do të konfirmojë nëse ato janë në përputhje me dokumentacionin e projektit dhe Ligjin për Trashëgiminë Kulturore. Për zbatimin e monitorimit, Drejtoria për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore do të dorëzojë raporte mujore.				
Pas realizimit të aktiviteteve të projektit, do të dorëzojë një raport përfundimtar mbi trashëgiminë kulturore.				